

В. В. Гуменюк

доктор економічних наук,
професор, професор кафедри
туризму, рекреації та
регіонального розвитку Івано-
Франківського національного
технічного університету
нафти і газу, Івано-Франківськ,
Україна, grc@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8493-4470>

Г. П. Костенко

кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри
економіки, підприємництва
та фінансів Бердянського
державного педагогічного
університету,
Запоріжжя, Україна,
ann_kostenko@yahoo.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0221-9543>

І. Б. Запхляк

доктор економічних наук,
професор, директор Інституту
економіки та менеджменту
Івано-Франківського
національного технічного
університету нафти і газу,
Івано-Франківськ, Україна,
zapib@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1218-0251>

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕРИТОРІЙ ПРИЧОРНОМОР'Я

Анотація. *Вступ.* В умовах складної соціально-економічної ситуації в Україні, спричиненої війною, особливо важливим стає питання оцінки фінансового потенціалу курортно-рекреаційних територій Причорномор'я в контексті їх ревіталізації. *Проблематика.* Дослідження спрямовано на оцінку наявних проблем фінансового потенціалу курортно-рекреаційних територій Причорномор'я, виявлення передумов його зміцнення, аналізу факторів, які впливають на формування і використання фінансових ресурсів територіальних громад.

Мета – оцінка фінансового потенціалу курортно-рекреаційних територій Причорномор'я та виявлення тенденцій їх подальшого розвитку в сучасних умовах.

Методи. Використано різні методи дослідження, включно з порівняльним аналізом, статистичними та графічними методами, економічним моделюванням, кількісними методами, а також системним аналізом і синтезом.

Результати. Досліджено питання оцінки сучасного стану фінансового потенціалу курортно-рекреаційних територій Причорномор'я та передумов їх подальшого розвитку. Визначено складові фінансового потенціалу курортно-рекреаційних територій, що враховує потенціал підприємств, домогосподарств, бюджетний потенціал як джерело фінансових ресурсів місцевих органів влади. Зосереджено увагу на оцінці бюджетного потенціалу курортних територій Причорномор'я. Оцінка ґрунтувалася на показниках бюджетів Одеської та Чорноморської міських територіальних громад за 2018–2022 рр. Проаналізовано доходи, видатки бюджетів та їх відхилення від планових показників за цей період. Визначено рівень фінансового забезпечення лікарень та санаторно-курортних закладів у загальній структурі видатків. Встановлено вплив дефіциту/профіциту на формування бюджетного фінансового потенціалу та подальший розвиток курортних територій. Досліджено складові бюджетного потенціалу курортно-рекреаційних територій Причорномор'я та тенденції їх змін.

Висновки. Формування фінансового потенціалу курортно-рекреаційних територій Причорномор'я за 2018–2022 рр. характеризується неоднорідністю й нестабільністю у джерелах його наповнення. Ревіталізація курортно-рекреаційних територій передбачає переорієнтування певних видів підприємницької діяльності та їх пристосування до сучасних реалій. Зміцнення фінансового потенціалу у воєнний

та післявоєнний період має відбуватися шляхом підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами місцевого самоврядування, з урахуванням прогнозування й планування, аналізу та моніторингу бюджетного процесу, пошуку резервів.

Ключові слова: фінансовий потенціал, фінансові ресурси, доходи, видатки, територіальна громада, курортно-рекреаційна територія, Причорномор'я.

Рис. 1. Табл. 2. Літ. 15.

Volodymyr Humeniuk

Dr. Sc. (Economics), Professor,
Ivano-Frankivsk National
Technical University of Oil and
Gas, Ivano-Frankivsk, Ukraine,
grc@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8493-4470>

Ganna Kostenko

Ph. D. (Economics), Associate
Professor, Berdiansk State
Pedagogical University,
Zaporizhzhia, Ukraine,
ann_kostenko@yahoo.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0221-9543>

Ivanna Zapukhliak

Dr. Sc. (Economics), Professor,
Ivano-Frankivsk National
Technical University of Oil
and Gas, Ivano-Frankivsk,
Ukraine, zapib@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1218-0251>

**FINANCIAL POTENTIAL OF BLACK SEA RESORT
AND RECREATION TERRITORIES**

Abstract. Introduction. In the context of the difficult socio-economic situation in Ukraine caused by the ongoing war, the issue of assessing the financial potential of the Black Sea resort and recreational areas in the context of their revitalization is becoming especially important.

Problem Statement. The study is aimed at assessing the existing problems of the financial potential of the resort and recreational territories of the Black Sea region, identifying the prerequisites for its strengthening, analyzing the factors that influence the formation and use of financial resources of territorial communities.

Purpose. The purpose of the article is to assess the financial potential of the Black Sea resort and recreational areas and identify trends in their further development in modern conditions.

Methods. Various methods of analysis are used, including comparative analysis, statistical and graphical methods, economic modeling, quantitative methods, as well as system analysis and synthesis.

Results. The article examines the issues of assessing the current state of the financial potential of the resort and recreational areas of the Black Sea region and the prerequisites for their further development. The components of the financial potential of resort and recreational territories are determined, which takes into account the financial potential of enterprises, the financial potential of households, and the budgetary potential as a source of financial resources of local authorities. The article focuses on assessing the budgetary potential of the Black Sea resort areas. The assessment was based on the indicators of the budgets of Odesa and Chornomorsk city territorial communities for 2018-2022. The revenues and expenditures of the Black Sea resort areas and their deviations from the planned indicators for the study period are analyzed. The level of financial support for hospitals and sanatoriums in the structure of expenditures of the resort areas' budgets is determined. The influence of the deficit/surplus on the formation of the budgetary financial potential and further development of the studied resort areas is determined. The components of the budgetary potential of the Black Sea resort and recreational areas and trends in their changes are investigated.

Conclusions. The formation of the financial potential of resort and recreation areas of the Black Sea region for 2018-2022 is characterized by heterogeneity and instability in the sources of its filling. The revitalization of resort and recreation areas involves the reorientation of certain types of business activities and their adaptation to modern

realities. Strengthening of the financial potential in the war and post-war period should take place by increasing the efficiency of managing the financial resources of local self-government, taking into account forecasting and planning, analysis and monitoring of the budget process, and the search for reserves.

Keywords: financial potential, financial resources, income, expenditures, territorial community, resort and recreational area, Black Sea region.

JEL classification: H71, L83, R11.

Вступ. У сучасних умовах функціонування фінансової системи України, особливо під час повномасштабної війни, необхідно оцінити наявні підходи до управління фінансовими ресурсами адміністративно-територіальних утворень нашої держави. Формування фінансового потенціалу територіальних громад стає критичним фактором для розбудови стійкої економіки та забезпечення національної безпеки. Він є важливою складовою економічного потенціалу країни, визначає ефективність та стійкість її фінансового стану, впливаючи на її фінансові ресурси й розвиток різних інституційних секторів економіки, зокрема курортно-рекреаційної сфери економічної діяльності. У зв'язку з цим актуальним стає дослідження фінансового потенціалу курортно-рекреаційних територій Причорномор'я. Аналіз фінансових можливостей цих територій сприятиме створенню стратегій, спрямованих на нарощування фінансового потенціалу країни й покращання відповідних показників курортно-рекреаційної сфери.

Аналіз досліджень. Дослідження проблем формування й оцінки фінансового потенціалу адміністративно-територіальних утворень здійснювали В. В. Борщевський, В. А. Чемерис, Н. Л. Хомюк, В. Д. Люблін [1], М. В. Газуда, К. П. Індус, М. Ю. Лалакулич [2], О. П. Кириленко, Б. С. Малиняк, В. В. Письменний, В. П. Горин [3], В. С. Кравців, І. З. Сторонянська [4], Х. О. Патицька [5], Р. І. Щур [6]. До науковців, котрі висвітлюють фінансові аспекти розвитку курортно-рекреаційної індустрії, особливості оцінювання туристично-рекреаційного потенціалу територій у своїх дослідженнях, варто віднести О. О. Галаченка [7], В. Г. Герасименка [8], П. В. Захарченка [9], Ю. О. Юхновську [10] та інших. Суттєвим чинником у сприянні поглибленому розумінню сучасної проблематики дослідження та виявленню нових підходів до аналізу фінансового потенціалу курортно-рекреаційних територій став Міжнародний курортно-рекреаційний форум, який відбувся 29–30 червня 2023 р. у м. Трускавець [11]. Визнаючи беззаперечну наукову та практичну значущість попередніх досліджень, вважаємо, що проблема формування та використання фінансового потенціалу курортно-рекреаційних територій у теперішній ситуації потребує окремого дослідження.

Мета статті – оцінка фінансового потенціалу курортно-рекреаційних територій Причорномор'я в сучасних умовах та виявлення тенденцій їх подальшого розвитку.

Методи дослідження. Застосовано методи компаративного аналізу для оцінювання виконання бюджетів територіальних громад за 2018–2022 рр.;

статистичні й графічні методи дослідження для вивчення доходів та видатків, економічного моделювання для встановлення зв'язку дефіциту/профіциту бюджетів з їхнім фінансовим потенціалом, кількісні методи для виявлення тенденцій змін складових фінансового потенціалу, системний аналіз для оцінювання динаміки зростання бюджетного потенціалу; синтез для окреслення напрямів зміцнення фінансового потенціалу курортних територій.

Результати дослідження. Публічне управління курортно-рекреаційними територіями здійснюється шляхом формування їхнього ефективного фінансового потенціалу. Останній визначається загальною сукупністю усіх фінансових ресурсів, котрі перебувають або можуть перебувати в розпорядженні органів влади територіальних громад для виконання ними поставлених завдань задля забезпечення подальшого соціально-економічного розвитку цієї території.

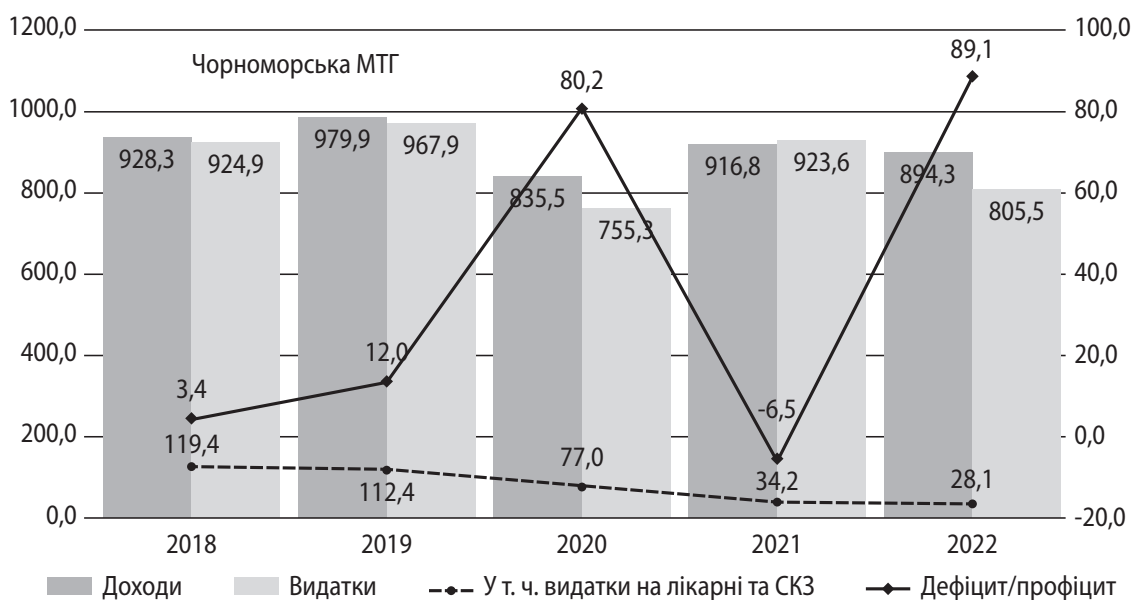
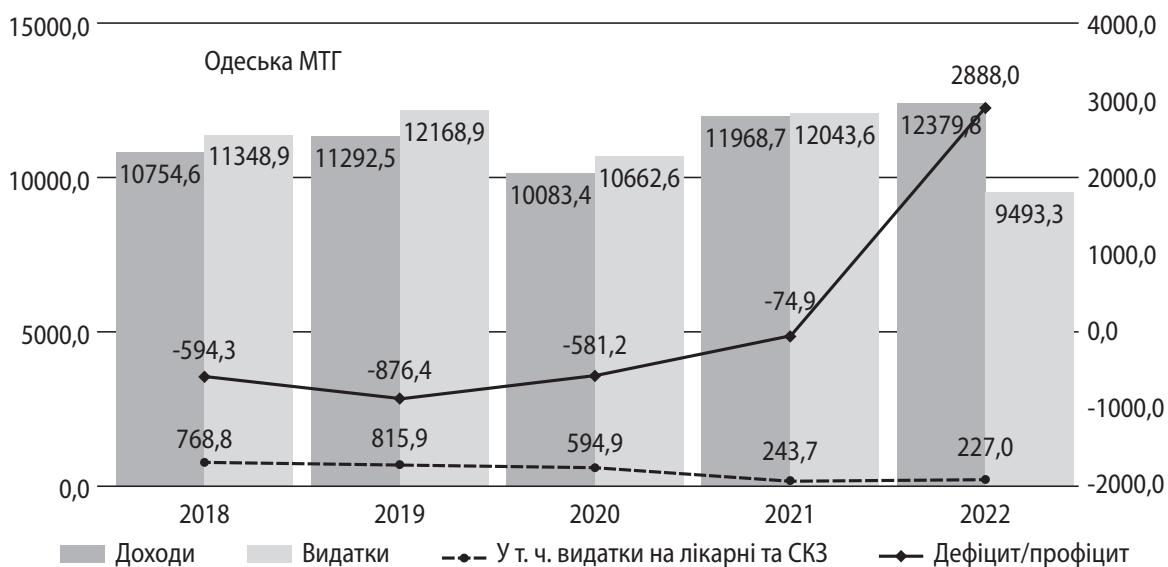
Фінансовий потенціал складається з бюджетного потенціалу, потенціалу суспільного, реального сектору, фінансово-кредитних установ, зовнішніх інвестицій та запозичень [2, с. 31]. Отже, оцінку фінансового потенціалу доцільно проводити в розрізі окреслених складових, де особливу увагу слід приділити бюджетному потенціалу. Результативне управління фінансовим потенціалом курортно-рекреаційних територій має тісний взаємозв'язок із вартісною оцінкою, що вимагає аналізу власних фінансових ресурсів окремих територіальних громад та визначення рівня їхніх потреб у фінансових потоках.

Для з'ясування бюджетного потенціалу курортно-рекреаційних територій Причорномор'я проаналізуємо динаміку основних результуючих показників бюджетів Одеської та Чорноморської міських територіальних громад за останні п'ять років (рисунок).

При цьому слід ураховувати, що на спроможність акумулювання достатніх фінансових ресурсів територіальними громадами для їх подальшого розвитку впливає низка чинників, зокрема: розмір території, чисельність населення, територіально-адміністративний склад, інші економіко-географічні й демографічні чинники; рівень економічного розвитку території; територіальний дисбаланс у формуванні доходів бюджетів територіальних громад [14, с. 12].

Так, м. Одеса є адміністративним центром Одеської області з чисельністю населення понад 1 млн осіб. Вдале розташування міста на північно-західному узбережжі Чорного моря й на перетині основних міжнародних шляхів з Європи до Азії дало йому змогу стати великим економічним, промисловим, науковим, торговельним, культурним і туристично-рекреаційним центром Причорномор'я. Проведене дослідження спроможності акумулювання фінансових ресурсів Одеської міської територіальної громади вказує на їх збільшення з 10 754,6 млн до 12 379,8 млн грн протягом 2018–2022 рр. з темпом приросту в 15,1 % (табл. 1).

Незважаючи на складну ситуацію в країні, пов'язану з введенням воєнного стану, виконання дохідної складової бюджету Одеської міської територіальної громади у 2022 р. відзначено на рівні 96,5 % планових показників.

Р и сунок. Оцінка основних результуючих показників формування фінансового потенціалу курортно-рекреаційних територій, млн грн

Примітка. СКЗ – санаторно-курортні заклади.

Побудовано за: [12; 13].

Спостерігається скорочення видаткової частини місцевого бюджету до 9493,3 млн грн (або на 1855,6 млн грн) у 2022 р. з відхиленням від запланованих показників на 84,3 %. Розглядаючи м. Одесу як курортну територію Причорномор'я, доречно звернути увагу на рівень фінансової підтримки лікарень й санаторно-курортних закладів у загальній сукупності видатків місцевого бюджету. Цей показник не перевищував 768,8 млн грн протягом досліджуваного періоду, скоротився до 227,0 млн грн у 2022 р. та у структурі видатків займав не більше 7 % (2,4 % у 2022 р.).

У цілому розвиток різних видів економічної діяльності та скорочення видатків дали змогу курортному місту у 2022 р. отримати профіцит бюджету в сумі 2888,0 млн грн. За 2018–2021 рр. виявлено дефіцит бюджету, що зменшився в динаміці з 594,3 млн до 74,9 млн грн.

Досліджуючи м. Чорноморськ як курортну територію Причорномор'я, слід вказати на те, що це молоде місто з чисельністю населення у 59 тис. осіб, яке має статус міста-курорту, швидкими темпами розбудовується та розташоване на березі Чорного моря на відстані 30 км від м. Одеси. Отримуючи

Таблиця 1. Динаміка складових бюджетного потенціалу курортно-рекреаційних територій Причорномор'я за 2018–2022 рр., млн грн

Показники	2018	2019	2020	2021	2022	Абсолютний приріст	Темп приросту у 2018–2022 рр., %
<i>Одеська міська територіальна громада</i>							
Податкові надходження	6 111,0	7 020,5	7 461,8	9 032,4	9 632,1	3521,1	57,6
Неподаткові надходження	965,5	797,6	609,3	719,0	797,0	-168,5	-17,5
Доходи від операцій з капіталом	131,2	159,0	164,08	119,8	50,1	-81,1	-61,8
Офіційні трансферти	3 546,6	3 313,9	1847,7	2 097,3	1 900,4	-1646,1	-46,4
Цільові фонди	0,3	1,6	0,5	0,2	0,2	-0,1	-32,9
Сукупний бюджетний потенціал	10 754,6	11 292,5	10 083,4	11 968,7	12 379,8	1625,3	15,1
<i>Чорноморська міська територіальна громада</i>							
Податкові надходження	563,8	629,3	640,6	719,8	699,2	135,4	24,0
Неподаткові надходження	43,7	38,7	24,3	27,8	26,3	-17,4	-39,8
Доходи від операцій з капіталом	2,7	32,0	10,41	7,2	6,2	3,5	128,1
Офіційні трансферти	310,8	279,5	160,2	161,5	153,5	-157,3	-50,6
Цільові фонди	7,2	0,3	0,0	0,4	9,0	1,8	25,1
Сукупний бюджетний потенціал	928,3	979,9	835,5	916,8	894,3	-34,0	-3,7

Складено за: [12; 13].

доходи від економічної діяльності морського торговельного порту, місту вдається зберігати чисту в екологічному плані й добре впорядковану приморську зону, здійснювати розбудову та реконструкцію рекреаційних зон. Муніципальний пляж має міжнародну нагороду “Блакитний прапор”, що свідчить про відповідність світовим стандартам за якістю води, екологічністю й безпекою. Формування дохідної складової бюджету Чорноморської міської територіальної громади характеризується схожістю в тенденціях коливань протягом досліджуваного періоду із показниками бюджету Одеської міської територіальної громади. Водночас за 2018–2022 рр. сукупний бюджетний потенціал Чорноморської міської територіальної громади, на відміну від Одеської, зменшився з 928,3 млн до 894,3 млн грн (на 34,0 млн грн), і темп спаду становив 3,7 %. Відхилення від планових показників у акумулюванні фінансових ресурсів Чорноморської міської територіальної громади дорівнювали 93,7 % у 2022 р.

Видаткова складова бюджету Чорноморської міської територіальної громади скоротилася за 2018–2022 р. з 924,9 млн до 805,5 млн грн (на 119,4 млн грн), із відхиленням від запланованих показників у 73,9 % за 2022 р. Знизилося на зазначеній курортній території й фінансування охорони здоров'я. Так, фінансове забезпечення лікарень та санаторно-курортних закладів здійснювалося на рівні 119,4 млн грн у 2018 р., 77,0 млн грн у 2020 р. і 28,1 млн грн у 2022 р. Фінансування лікарень та санаторно-курортних закладів у структурі видатків бюджету зменшилося з 12,9 до 3,5 %.

На відміну від Одеської, бюджет Чорноморської міської територіальної громади протягом досліджуваного періоду мав профіцит, окрім 2021 р., коли дефіцит становив 6,5 млн грн. У 2022 р. профіцит бюджету нараховувався на рівні 89,1 млн грн.

Формування бюджетного фінансового потенціалу як сукупності надходжень до загального та спеціального фондів характеризується традиційним домінуванням частки надходжень до загального фонду досліджуваних територіальних громад. Причому існує тенденція до скорочення обсягу спеціального фонду в структурі бюджетного фінансового потенціалу: за Одеською міською територіальною громадою із 7,0 до 4,3 %, за Чорноморською міською територіальною громадою – з 8,6 до 2,9 %.

Бюджетним кодексом України регламентуються склад доходів бюджету, а отже, й бюджетного потенціалу курортної території, та їхнє наповнення за рахунок відповідних джерел, які останніми роками через проведення фіскальної децентралізації та розширення повноважень місцевих органів влади мали всі законодавчі підстави до зростання [15]. Бюджетний потенціал курортної території формують податкові й неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, офіційні трансферти, а також додаються цільові фонди.

Під час дослідження окреслених складових бюджетного фінансового потенціалу курортних територій Причорномор'я відзначено його формування великою мірою за рахунок податкових надходжень та офіційних транс-

фертів (див. табл. 1). Так, за 2018–2022 рр. частка цих надходжень зросла з 56,8 до 77,8 % для Одеської міської територіальної громади та з 60,7 до 78,2 % – для Чорноморської міської територіальної громади. Зростання бюджетного фінансового потенціалу забезпечили переважно податки на доходи, податки на прибуток підприємств, податки на збільшення ринкової вартості та місцеві податки й збори.

Динаміка сукупного бюджетного фінансового потенціалу курортних територій Причорномор'я в розрізі показників абсолютного приросту, темпів, коефіцієнтів зростання вказує на піки його зростання у 2019, 2021–2022 рр. для м. Одеси та темпи зростання у 2019, 2021 рр. і темп спаду у 2022 р. для м. Чорноморська (табл. 2).

Таблиця 2. Динаміка зростання сукупного бюджетного потенціалу курортно-рекреаційних територій Причорномор'я за 2018–2022 рр., млн грн

Показник	Одеська МТГ					Чорноморська ОТГ				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Сукупний бюджетний потенціал	10 754,6	11 292,5	10 083,4	11 968,7	12 379,8	928,3	979,9	835,5	916,8	894,3
Приріст	x	538,0	-1 209,1	1 885,3	411,1	x	51,6	-144,4	81,2	-22,5
Темп зростання, %	x	105,0	89,3	118,7	103,4	x	105,6	85,3	109,7	97,5
Коефіцієнт зростання	x	1,1	0,9	1,2	1,0	x	1,1	0,9	1,1	1,0

Складено авторами.

Так, у 2022 р. для Одеської територіальної громади темп зростання становив 103,4 %, тоді як для Чорноморської територіальної громади відзначено темп спаду в обсязі 97,5 %. Коефіцієнти зростання для обох курортних територій протягом досліджуваного періоду коливалися в діапазоні від 1,1 до 0,9 од.

Висновки. Нами запропоновано оригінальний підхід до оцінки фінансового потенціалу курортно-рекреаційних територій Причорномор'я, з урахуванням комплексного аналізу фінансового потенціалу підприємств, домогосподарств та бюджетних ресурсів місцевих органів влади. Проведено дослідження впливу дефіциту/профіциту на формування бюджетного потенціалу та визначено перспективи розвитку курортно-рекреаційних територій у контексті сучасних викликів. Особливості формування бюджетного потенціалу курортно-рекреаційних територій Причорномор'я протягом 2018–2022 рр. спричинені новими викликами та випробуваннями як для місцевих органів влади, так і суб'єктів підприємництва, що функціонують на них. Складна фінансово-економічна ситуація в країні, проведення ре-

форм із фіскальної децентралізації, запровадження карантинних протиепідемічних заходів, спрямованих на ліквідацію спалаху COVID-19, зміни в механізмах фінансування охорони здоров'я, соціального захисту й соціального забезпечення, поширення повномасштабної агресії територією країни позначились на сучасному рівні фінансового потенціалу досліджуваних курортно-рекреаційних територій.

Проведене дослідження показало, що формування фінансового потенціалу за окреслений період характеризується неоднорідністю й нестабільністю у джерелах наповнення. Забезпечення подальшого розвитку курортних територій Причорномор'я передбачає переорієнтування певних видів підприємницької діяльності та їх пристосування до сучасних реалій. Зокрема, неможливість провадження курортно-рекреаційної діяльності в обсягах, притаманних мирному часу, потребує пошуку механізмів її реалізації за воєнного стану. Необхідне зосередження уваги на отриманні доходів і зміцненні фінансового потенціалу за рахунок: внутрішніх курортних потоків від місцевого населення й жителів прилеглих територій зі створенням безпечних умов для їх лікування й оздоровлення; осіб, причетних до дипломатичної сфери, журналістів, представників миротворчих та благодійних організацій, волонтерів; забезпечення реабілітації військовослужбовців, осіб, котрі постраждали від ведення бойових дій, та інших категорій населення. У цілому фінансовий потенціал курортних територій у воєнний та післявоєнний періоди має зміцнюватися шляхом підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами місцевого самоврядування, використовуючи прогнозування й планування, якісну оцінку, аналіз і моніторинг бюджетного процесу, пошук резервів, обґрунтування доцільності спрямування відповідних грошових потоків у процесі затвердження бюджетних рішень.

Результати дослідження можуть бути використані в діяльності місцевих органів влади для розроблення ефективних стратегій фінансового управління на курортних територіях. Також, з огляду на непередбачувані обставини, такі як епідемічні заходи, воєнний стан, наші рекомендації можуть бути корисними для адаптації курортно-рекреаційної сфери до мінливих умов і забезпечення стабільного фінансового розвитку. Це сприятиме розширенню інфраструктури, збільшенню інвестицій та залученню нових проектів у контексті повоєнного відновлення фінансового потенціалу курортно-рекреаційних територій, що, у свою чергу, створить нові робочі місця та підвищить рівень добробуту місцевого населення. Проведене дослідження може стати основою для подальших розвідок у царині фінансового управління курортними дестинаціями. Подальші дослідження охоплюватимуть розроблення інструментів прогнозування фінансових ризиків, аналізу впливу глобальних економічних змін на фінансову стійкість цих дестинацій, а також укладання стратегій залучення інвестицій для ревіталізації інфраструктури курортно-рекреаційних територій.

Список використаних джерел

1. Борщевський В., Чемерис В., Хомюк Н., Люблін В. Фінансово-інвестиційний потенціал розвитку регіонів України та перспективи його нарощування в умовах сучасних викликів глобалізації. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2022. Т. 4, № 45. С. 212–222. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.4.45.2022.3812>.
2. Газуда М. В., Індус К. П., Лалакулич М. Ю. Детермінанти формування і удосконалення системи управління фінансовим потенціалом України : монографія. Ужгород : ФОП Сабов А. М., 2017. 220 с.
3. Управління фінансами територіальних громад: теорія і практика : монографія ; за заг. ред. О. Кириленко. Тернопіль : Економічна думка, 2019. 280 с.
4. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. В. С. Кравціва, І. З. Сторонянської. Львів : ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України”, 2020. 531 с.
5. Патицька Х. О. Фінансово-економічний потенціал територіальних громад: механізми функціонування та активізації : монографія. Львів : ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України”, 2019. 209 с.
6. Щур Р. І. Фінансовий потенціал територіальних громад: теоретичний аналіз. *Економіка та держава*. 2018. № 5. С. 60–64. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=-4060&i=13>.
7. Галаченко О. О. Регіональна політика розвитку сфери санаторно-курортних послуг : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.05. Львів, 2019. 40 с.
8. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону : монографія / за заг. ред. В. Г. Герасименко. Одеса : ОНЕУ, 2016. 262 с.
9. Zakharchenko P., Kostenko G., Zhvanenko S., Mukhin V. Sustainable development of environment in the tourism destination areas: tourists' perception of the issue. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. 2021. Vol. 628. URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/628/1/012024>.
10. Юхновська Ю. О. Формування та розвиток потенціалу туристичної галузі: регіональний аспект : монографія. Запоріжжя : Просвіта, 2020. 312 с.
11. Цими днями увага міжнародної туристичної спільноти спрямована на Трускавець / Трускавецька міська рада. 2020. 30 черв. URL: <https://tmr.gov.ua/article/%D1%86%D0%B8%D0%BC%D0%B8-%D0%B4%D0%BD%D1%8F%D0%BC%D0%B8-%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%B3%D0%B0-%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%97-%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8/>.
12. Основні показники виконання бюджету Одеської міської територіальної громади / Open Budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/local-budget/1556400000/info/indicators?year=2022&month=12>.
13. Основні показники виконання бюджету Чорноморської міської територіальної громади / Open Budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/local-budget/1558900000/info/indicators?year=2022&month=12>.
14. Буряченко А. Є. Фінансовий потенціал соціально-економічного розвитку: регіональний вимір : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08. Київ, 2015. 34 с.
15. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2456-17/>.

References

1. Borshchevskiy, V., Chemerys, V., Khomiuk, N., & Liublin, V. (2022). Financial and investment potential for the development of the regions of Ukraine and prospects for its increase in the conditions of current globalization challenges. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 4 (45), 212–222. DOI: 10.55643/fcaptr.4.45.2022.3812 [in Ukrainian].

2. Hazuda, M. V., Indus, K. P., Lalakulych, M. Yu. (2017). *Determinants of the formation and improvement of the financial potential management system of Ukraine*. Uzhhorod: FOP Sabov A.M. [in Ukrainian].
3. Kyrylenko, O. (Ed.). (2019). *Financial management of territorial communities: theory and practice*. Ternopil: Economic thought [in Ukrainian].
4. Kravtsiv, V. S., & Storonianska, I. Z. (Eds.). (2020). *Territorial communities in conditions of decentralization: risks and mechanisms of development*. Lviv: SI "Institute of Regional Studies named after M. I. Dolishnyi National Academy of Sciences of Ukraine" [in Ukrainian].
5. Patytska, Kh. O. (2019). *Financial and economic potential of territorial communities: mechanisms of functioning and activation*. Lviv: SI "Institute of Regional Studies named after M. I. Dolishnyi National Academy of Sciences of Ukraine" [in Ukrainian].
6. Shchur, R. (2018). Financial potential territorial communities: theoretical analysis. *Ekonomika ta derzhava*, 5, 60–64. Retrieved from <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=-4060&i=13> [in Ukrainian].
7. Halachenko, O. O. (2019). *Regional policy of the development of the sphere of sanatorium-resort services* (Dr. Sc. Thesis). Lviv [in Ukrainian].
8. Herasymenko, V. H. (Ed.). (2016). *Assessment of the tourist and recreational potential of the region*. Odesa: ONEU [in Ukrainian].
9. Zakharchenko, P., Kostenko, G., Zhvanenko, S., & Mukhin, V. (2021). Sustainable development of environment in the tourism destination areas: tourists' perception of the issue. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 628. Retrieved from <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/628/1/012024>.
10. Yukhnovska, Yu. O. (2020). *Formation and development of the potential of the tourism industry: regional aspect*. Zaporizhzhia: Prosvita [in Ukrainian].
11. Truskavets City Council. (2020, June 30). *These days, the attention of the international tourist community is focused on Truskavets*. Retrieved from <https://tmr.gov.ua/article/%D1%86%D0%B8%D0%BC%D0%B8-%D0%B4%D0%BD%D1%8F%D0%BC%D0%B8-%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%B3%D0%B0-%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%97-%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8/> [in Ukrainian].
12. Open Budget. (n. d.). *The main indicators of the implementation of the budget of the Odesa city-territorial community*. Retrieved from <https://openbudget.gov.ua/local-budget/1556400000/info/indicators?year=2022&month=12> [in Ukrainian].
13. Open Budget. (n. d.). *Main indicators of implementation of the budget of the Chornomorsk city-territorial community*. Retrieved from <https://openbudget.gov.ua/local-budget/1558900000/info/indicators?year=2022&month=12> [in Ukrainian].
14. Buriachenko, A. Ye. (2015). *Financial potential of socio-economic development: regional dimension* (Dr. Sc. Thesis). Kyiv [in Ukrainian].
15. Verkhovna Rada of Ukraine. (2010). *Budget Code of Ukraine* (Act No. 2456-VI, July 8). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/2456-17/> [in Ukrainian].